

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.017.01.2015

P/15/028

INSTYTUT KSIĄŻKI

wpłynęło dnia 5.10.2015

nr wpływu

Znak sprawy 61-6/15

Zał 1 Ref

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/028 – Rozwój czytelnictwa w Polsce ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Marta Pankowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93860 z dnia 3 sierpnia 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Instytut Książki w Krakowie, ul. Zygmunta Wróblewskiego 6, 31-148 Kraków („Instytut”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Gauden, Dyrektor Instytutu Książki w Krakowie (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie² działania podejmowane przez Instytut Książki w zakresie wspierania rozwoju czytelnictwa w Polsce.

Instytut prawidłowo zarządzał programami dotyczącymi promocji czytelnictwa, a zadania powierzone Instytutowi w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2014-2020 („NPRCz”)³, w tym promocja tego programu, odpowiadały jego zadaniom.

Sposób dokonywania ocen wniosków, wyboru beneficjentów, wykorzystania oraz rozliczenia dotacji, otrzymanych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego („MKiDN”) nie budzi zastrzeżeń NIK.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Instytutu w zakresie podejmowania działań zmierzających do osiągnięcia celów programów dotyczących upowszechniania i rozwoju czytelnictwa. Działania te przyczyniały się do realizacji założonych celów priorytetów „Promocja czytelnictwa”, „Literatura”, „Partnerstwo publiczno-społeczne”, Programu szkoleń dla bibliotekarzy, programu „Zakup praw do utworów literackich”, programu „Dyskusyjne Kluby Książki” oraz programu MAK+. W ramach powyższych programów dofinansowano m.in. organizację Festiwalu Conrada w latach 2013-2015 w Krakowie, projekt „Pierwsza Książka Mojego Dziecka”, szkolenia bibliotekarzy zorganizowane przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną – Książnica Kopernikańska w Toruniu, powstanie i funkcjonowanie Dyskusyjnych Klubów Książki w województwie lubuskim.

W programach, w których określono wskaźniki mierzące realizację efektów, zostały one osiągnięte (Program szkoleń dla bibliotekarzy, program „Dyskusyjne Kluby Książki”, MAK+). W programie wieloletnim „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek” założone wskaźniki zostały osiągnięte częściowo, jednakże należy podkreślić, że modernizacja infrastruktury bibliotek przyczyniła się do wzrostu liczby czytelników i wypożyczeń.

Zdaniem NIK na ocenę stopnia skuteczności programu „Promocja literatury i czytelnictwa”, realizowanego w ramach NPRCz, mogłoby wpłynąć korzystnie określenie wartości wskaźników. Określono wskaźniki dla poszczególnych projektów, odpowiadające celom

¹ Okres objęty kontrolą: lata 2012-2015 (do czasu zakończenia kontroli) oraz działania wcześniejsze, jeżeli miały bezpośredni wpływ na zjawiska będące przedmiotem kontroli.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

³ Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2014-2020 dostępny jest na stronie internetowej http://www.mkidn.gov.pl/media/docs/2013/20131220__NPRCZ.pdf.

realizowanych programów i priorytetów, które stanowiły narzędzie pozwalające na ustalenie rezultatów dofinansowanych projektów.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania podejmowane na rzecz promocji NPRCz, które były skierowane zarówno do osób czytających jak i nieczytających, w tym dzieci i młodzieży (np. współpraca z Telewizją Polską, zorganizowanie Biblioteki Instytutu oraz Programu Trzeciego Polskiego Radia na festiwalu T-Mobile Nowe Horyzonty).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość zarządzania programami dotyczącymi rozwoju czytelnictwa

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z NPRCz Instytut realizował następujące działania: kontynuacja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek”, program MKiDN „Promocja literatury i czytelnictwa (priorytety: „Literatura”, „Promocja czytelnictwa”, „Partnerstwo publiczno-społeczne”), Program szkoleń dla bibliotekarzy (program własny Instytutu), Zakup praw do utworów literackich (program własny Instytutu), program Dyskusyjne Kluby Książki (program własny Instytut), MAK+ (program własny Instytutu),

(dowód: akta kontroli str. 367-389)

W latach 2012-2013 Instytut realizował następujące programy i działania dotyczące upowszechniania i promocji czytelnictwa: program wieloletni „Kultura+” Priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” (dofinansowania, obsługa i promocja programu), zadania bieżące objęte mecenatem państwa w ramach kontynuacji programu „Biblioteka+” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu, zadania bieżące objęte mecenatem państwa w ramach programu „Kraszewski. Komputery dla bibliotek” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu, MAK+ (kontynuacja i rozwój systemu MAK+ w ramach programu Biblioteka+, rozbudowa modułu MAK+ przez stworzenie dodatkowego węzła serwerowego), program MKiDN „Promocja literatury i czytelnictwa” priorytety: „Literatura”, „Promocja czytelnictwa” (w tym koszty ekspertów oceniających wnioski), dofinansowania w ramach programu MKiDN „Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu, szkolenia dla bibliotekarzy pod nazwą „Projekt kulturalny. Jak go realizować?” oraz program „Dyskusyjne Kluby Książki”.

(dowód: akta kontroli str. 405-410)

W latach 2014-2015 w ramach NPRCz Instytut realizował następujące programy i działania dotyczące upowszechniania i promocji czytelnictwa: program wieloletni „Kultura+” Priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” (dofinansowania, obsługa i promocja programu), program „Udostępnianie piśmiennictwa” (zakup autorskich praw majątkowych lub licencji dla dzieł literatury polskiej, obsługa programu), MAK+ (kontynuacja i rozwój systemu MAK+ w ramach programu Biblioteka+), program MKiDN „Promocja literatury i czytelnictwa” priorytety: „Literatura”, „Promocja czytelnictwa”, „Partnerstwo publiczno-społeczne (w tym koszty obsługi programu), program MKiDN „Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu, szkolenia dla bibliotekarzy pod nazwą „Projekt kulturalny. Jak go realizować?”, program Dyskusyjne Kluby Książki (dofinansowania, działalność szkoleniowo-promocyjna), działania związane z ewaluacją i przygotowaniem do działań w 2015 r. w ramach NPRCz, działania promujące biblioteki, NPRCz, czytelnictwo, produkcja statuetek przeznaczonych dla instytucji, które zakończyły inwestycje realizowane w ramach programu wieloletniego „Kultura+”, program „Księgamie są bardzo ważne”, program „Biblioteka Nowa”, działalność szkoleniowa dla bibliotekarzy pt. „Przewodnicy po świecie książki dla dzieci/dorosłych – korepetycje literackie dla bibliotekarzy”, konkurs „Pierwsza książka mojego dziecka” oraz ewaluacja programu „Infrastruktura bibliotek” i innych programów skierowanych do bibliotek w ramach NPRCz.

(dowód: akta kontroli str. 405-410)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że wszystkie programy realizowane w ramach NPRCz, z wyjątkiem priorytetów „Literatura” i „Promocja czytelnictwa” były inicjatywami lub propozycjami Instytutu, które przedstawiał MKiDN, a ostateczny kształt programów

powstawał w trakcie roboczych spotkań. Nie wystąpiły przypadki nierealizowania przez Instytut programów lub działań zaplanowanych w NPRCz.

(dowód: akta kontroli str. 656-664)

Pismem z dnia 26 lutego 2015 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego („Minister”) powierzył Dyrektorowi Instytutu Książki zadanie koordynacji działań na rzecz czytelnictwa, prowadzonych przez Instytut i Bibliotekę Narodową w ramach NPRCz na lata 2015-2020.

(dowód: akta kontroli str. 390)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że MKiDN przekazał Instytutowi do realizacji od 2015 r. elementy NPRCz pozostające wcześniej w gestii Narodowego Centrum Kultury, na skutek czego Instytut został głównym operatorem NPRCz. Minister ogłosił równocześnie, że koordynatorem programu będzie Instytut. Minister nie doprecyzował pisemnie działań wchodzących w zakres koordynacji, a Instytut nie zwracał się o doprecyzowanie. Minister przekazał Dyrektorowi osobiście swoje oczekiwania, które zawierały trzy zakresy działań i odpowiedzialności: komunikacja medialna związana z NPRCz, Instytut będzie jedynym adresatem nowych inicjatyw związanych z NPRCz i zarazem instytucją oceniającą ich zasadność przed przekazaniem ministrowi, ewaluacja własna programu po zakończeniu każdego roku i ewaluacja z partnerami społecznymi. Powyższe zadania będą realizowane przez Instytut w latach 2015-2020.

(dowód: akta kontroli str. 392-404)

Programy i działania w zakresie upowszechniania i promocji czytelnictwa realizowały: Dział Programowy (opracowywanie i prowadzenie programów i projektów z zakresu promocji literatury polskiej za granicą oraz promocji literatury i czytelnictwa w Polsce, obsługa merytoryczna i organizacyjna programów własnych zleconych przez MKiDN)⁴, Dział Programów Ministra (obsługa programów Ministra zgodnie z regulaminami programów i obowiązującymi przepisami prawa)⁵, Dział Informatyczny (opracowywanie i wdrażanie programów informatycznych dla bibliotek publicznych w Polsce)⁶ oraz samodzielne stanowisko ds. promocji.

W okresie 2012-2015 (30 czerwca) programami dotacyjnymi MKiDN zajmowały się 4 osoby (3 pracowników, 1 osoba na umowę zlecenie), programami własnymi Instytutu – 4 osoby (3 pracowników, 1 osoba na umowę zlecenie), programem informatycznym MAK+ zajmowały się odpowiednio: 21 pracowników (2012 r.), 20 (2013 r.), 19 (2014 r.) i 14 (30 czerwca 2015 r.). Na samodzielnym stanowisku ds. promocji zatrudniony był jeden pracownik.

(dowód: akta kontroli str. 10, 13-22)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że Instytut otrzymał instrukcję składania odrębnego sprawozdania dotyczącego NPRCz w formie tabelarycznej w piśmie z dnia 29 lipca 2015 r. Wcześniej takiej instrukcji nie było. Instytut składał Ministerstwu szczegółową informację o realizacji poszczególnych elementów NPRCz w swoich sprawozdaniach: za pierwsze półrocze 2014 r., za trzy kwartały 2014 r., za cały rok 2014, za pierwsze półrocze 2015. Ponadto składane były sprawozdania z realizacji umów dotacyjnych zawieranych z MKiDN za poszczególne działania w ramach NPRCz. Sprawozdana do każdej umowy są składane również trzy razy w ciągu roku (obejmuje pierwsze półrocze, trzy kwartały, cały rok). Wszelkie zmiany lub nieplanowane wcześniej działania w ramach NPRCz były uzgodnione z Departamentem Mecenatu Państwa MKiDN i otrzymywały stosowną akceptację.

(dowód: akta kontroli str. 771-773)

Celem priorytetu „Promocja czytelnictwa” było wspieranie wartościowych form promowania czytelnictwa poprzez dofinansowywanie programów promujących powszechne praktyki czytelnicze oraz wsparcie dla przedsięwzięć promujących najbardziej znaczące zjawiska literatury współczesnej. Długofalowym efektem Priorytetu miało być podnoszenie kompetencji czytelniczych i rozbudzanie potrzeb literackich w Polsce, upowszechnienie dostępu do najważniejszych dzieł piśmiennictwa polskiego i światowego, wzmacnianie

⁴ Paragraf 12 Regulaminu organizacyjnego Instytutu Książki, wprowadzonego zarządzeniem nr 2/2012 Dyrektora Instytutu Książki z dnia 20 lipca 2012 r. („Regulamin organizacyjny”).

⁵ Paragraf 15 Regulaminu organizacyjnego.

⁶ Paragraf 14 Regulaminu organizacyjnego.

pozytywnego obrazu i prestiżu aktywności społecznej wynikającej z czytania książek oraz wspieranie różnych form czytelnictwa. Wskaźnikiem mierzącym efekty priorytetu w 2014 r., określonym w NPRCz, była liczba dofinansowanych projektów. Regulaminy nie określały wskaźników mierzących efekty priorytetu.

Celem priorytetu „Literatura” było podnoszenie poziomu świadomości literackiej i wspieranie rynku wydawniczego poprzez dofinansowywanie wartościowych, niekomercyjnych publikacji literatury polskiej i światowej. Wskaźnikiem mierzącym efekty priorytetu w 2014 r., określonym w NPRCz, była liczba dofinansowanych pozycji książkowych. Regulaminy nie określały wskaźników mierzących efekty priorytetu.

Celem priorytetu „Partnerstwo publiczno-społeczne” było wzmocnienie społecznej funkcji biblioteki i integracja środowisk lokalnych wokół bibliotek. Strategicznymi celami priorytetu były: aktywizacja lokalnej społeczności wokół biblioteki publicznej, jako ważnej instytucji kultury w gminie oraz wzmocnienie znaczenia biblioteki publicznej, jako miejsca integracji życia społeczności lokalnej. Wskaźnikami mierzącymi efekty priorytetu w 2014 r., określonymi w NPRCz, były: liczba wydarzeń, liczba uczestników (odbiorców) wydarzeń oraz liczba partnerstw publiczno-społecznych. Regulamin nie określał wskaźników mierzących efekty priorytetu.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 428-453)

Strategicznym celem Programu szkoleń dla bibliotekarzy było uzyskanie przez pracowników bibliotek publicznych nowych umiejętności oraz podniesienie prestiżu bibliotek publicznych i zmiana postrzegania ich funkcji przez społeczeństwo. Celami programu było: uzyskanie przez bibliotekarzy i dyrektorów nowych kompetencji osobistych i zawodowych, podniesienie prestiżu bibliotek publicznych oraz zmiana postrzegania funkcji bibliotek publicznych przez społeczeństwo oraz wspieranie rozwoju nowych technologii informatycznych i ich wykorzystanie w pracy bibliotekarza oraz dyrektorów. Wskaźnikami mierzącymi efekty priorytetu w 2014 r., określonymi w NPRCz, były: liczba uczestników szkoleń, liczba przeprowadzonych szkoleń oraz liczba godzin zrealizowanych szkoleń. Regulamin nie określał wskaźników mierzących efekty programu.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 617-620)

Celami programu „Dyskusyjne Kluby Książki” były: promocja czytelnictwa, ożywienie i integracja środowisk skupionych wokół bibliotek publicznych, zachęcenie nowych użytkowników do korzystania z bibliotek publicznych oraz zachęcenie bibliotekarzy do kreowania mody na czytanie. Wskaźnikami mierzącymi efekty priorytetu w 2014 r., określonymi w NPRCz, były: liczba klubów, liczba klubowiczów, liczba spotkań autorskich, liczba zakupionych książek. Regulamin nie określał wskaźników mierzących efekty programu.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 621-622)

Celem program „Zakup praw do utworów literackich” było wspieranie dostępu do ważnych dzieł polskiego i światowego piśmiennictwa poprzez udostępnienie i nieodpłatne przekazanie użytkownikom praw do ich wykorzystania w możliwie najszerszym zakresie przez udostępnianie ważnych dzieł polskiego i światowego piśmiennictwa poprzez zakup praw do utworów literackich. Utwory miały być udostępniane w Internecie w możliwie najszerszym zakresie. Wskaźnikiem mierzącym efekty priorytetu w 2014 r., określonym w NPRCz, była liczba udostępnionych dzieł.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 456-480)

Na zadanie polegające na zorganizowaniu konkursu „Pierwsza Książka mojego dziecka” (nowa nazwa TRZY/MAM/KSIAŻKI) Instytut otrzymał dotację celową w wysokości 50 tys. zł. Realizacja tego zadania była reakcją na kontrowersje wokół kształtu artystycznego akcji realizowanej przez Fundację ABCXXI „Cała Polska czyta dzieciom”. W 2015 r. Instytut planuje przeprowadzić konkurs na artystyczny i merytoryczny kształt książki, nie zaś jej wydanie i dystrybucję. W dniu 25 czerwca 2015 r. Instytut ogłosił konkurs skierowany do artystów, ilustratorów i autorów w celu wyłonienia najlepszego projektu publikacji skierowanej do rodziców i opiekunów dzieci w wieku poniżej 3 lat. Zwycięzca ma być wybrany 6 grudnia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 405-410, 418-427, 515-526)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że trwa przyjmowanie prac konkursowych, a środki z dotacji zostaną wykorzystane w ostatnim kwartale 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 656-664)

W latach 2012-2015 (30 czerwca) Instytut wydatkował na promocję czytelnictwa 389,2 tys. zł m.in. na: realizację projektów kulturalnych z TVP S.A. (audycje telewizyjne), patronaty honorowe konkursy, kampanię społeczną, obchody Światowego Dnia Książki, wystawy, festiwale, współpracę w Polski Radiem S.A. (emisja wskazań do audycji), organizacja Biblioteki na Festiwalu Open'er.

(dowód: akta kontroli str. 26-76, 101-155, 200-277, 299-366, 627-630)

W odniesieniu do NPRCz na lata 2016-2020 Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że Instytut będzie kontynuował wszystkie dotychczasowe elementy NPRCz. Instytut oczekuje na decyzję rządu w sprawie kontynuowania programu wieloletniego „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” w latach 2016-2020. Ewentualne nowe elementy lub rezygnacja z dotychczasowych będą opierały się na przeprowadzonych ewaluacjach i podlegać będą decyzji MKiDN. Instytut przygotował założenia budżetowe NPRCz na rok 2016.

(dowód: akta kontroli str. 392-404)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Instytutu w zakresie zarządzania programami, priorytetami i działaniami dotyczącymi upowszechniania i promocji czytelnictwa. Zadania powierzone Instytutowi w ramach NPRCz, w tym promocja NPRCz odpowiadały zadaniom tej instytucji. Cele programów i priorytetów realizowanych przez Instytut w zakresie promocji czytelnictwa były mierzalne. W ocenie NIK programy, priorytety i działania realizowane przez Instytut stwarzają warunki do wzrostu poziomu czytelnictwa.

2. Prawdliwość oceny wniosków, wyboru beneficjentów, wykorzystania oraz rozliczenia dotacji w ramach programów

Opis stanu
faktycznego

W 2012 r. Instytutowi przyznano dotacje w łącznej wysokości 30 628 tys. zł na realizację programów/priorytetów i działań dotyczących upowszechniania i promocji czytelnictwa. Instytut udzielił beneficjentom dofinansowania w łącznej wysokości 26 690 tys. zł. Kwota wydatków poniesionych z Funduszu Promocji Kultury („FPK”) wyniosła 7 915 tys. zł. Wkład własny beneficjentów wyniósł⁷ 33 147 tys. zł. Na powyższe kwoty składały się następujące zadania:

1. realizacja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” – udzielono 56 dofinansowań, na kwotę 12 803 tys. zł, wkład własny beneficjentów wyniósł 26 821 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 620,6 tys. zł (431,6 tys. zł w terminie do 31 stycznia, 188,9 tys. zł po 31 stycznia);
2. obsługa i promocja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”, na które wydatkowano 800 tys. zł;
3. dofinansowanie zadań bieżących objętych mecenatem państwa w ramach kontynuacji programu „Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu Książki – udzielono 16 dofinansowań, na kwotę 1 424 tys. zł; przeszkolono 599 osób; wkład własny beneficjentów wyniósł 21 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 59 tys. zł;
4. dofinansowanie zadań bieżących objętych mecenatem państwa w ramach programu „Kraszewski”. Komputery dla bibliotek” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu – udzielono 214 dofinansowań na kwotę 3 257 tys. zł, wkład własny beneficjentów wyniósł 124 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 40,8 tys. zł (34 tys. zł w terminie do 31 stycznia, 6,7 tys. zł po 31 stycznia);
5. rozbudowa modułu MAK+ przez stworzenie dodatkowego węzła serwerowego – wydatkowano 1 000 tys. zł;

⁷ Wartość wkładu własnego w kolejnych latach to wartość deklarowana w umowach z beneficjentami.

6. kontynuacja i rozwój informatycznego systemu MAK+ w ramach programu Biblioteka+ – wydatkowano 2 000 tys. zł na 159 instalacji demo MAK+, 146 instalacji płatnych, przeprowadzono 81 warsztatów, konferencji i szkoleń;
7. realizacja priorytetu „Promocja Czytelnictwa” – udzielono 62 dofinansowań, na kwotę 3 954 tys. zł (z FPK 3 954 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 2 755 tys. zł;
8. realizacja priorytetu „Literatura” – udzielono 197 dofinansowań, na kwotę 3 961 tys. zł (z FPK 3 961 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 3 278 tys. zł;
9. honoraria dla ekspertów oceniających wnioski w programie „Promocja literatury i czytelnictwa” – wydatkowano 32 tys. zł na honoraria 10 ekspertów, którzy ocenili 672 wnioski;
10. dofinansowanie programu „Dyskusyjne Kluby Książki” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu⁸ – udzielono 18 dofinansowań na kwotę 1 291 tys. zł, na 1 079 klubów, które obejmowały 11 tys. członków, zorganizowano 1 004 spotkania autorskie; wkład własny beneficjentów wyniósł 148 tys. zł.

W 2013 r. Instytutowi przyznano dotacje w łącznej wysokości 46 464 tys. zł na realizację programów/priorytetów i działań dotyczących upowszechniania i promocji czytelnictwa. Instytut udzielił beneficjentom dofinansowania w łącznej wysokości 44 628 tys. zł. Kwota wydatków poniesionych FPK wyniosła 11 575 tys. zł. Wkład własny beneficjentów wyniósł 44 009 tys. zł. Na powyższe kwoty składają się następujące zadania:

1. realizacja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” – udzielono 145 dofinansowań, na kwotę 29 431 tys. zł, wkład własny beneficjentów wyniósł 35 871 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 1 766 tys. zł (w tym 0,2 tys. zł po 31 stycznia);
2. obsługa i promocja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”, na które wydatkowano 800 tys. zł;
3. dofinansowanie zadań bieżących objętych mecenatem państwa w ramach kontynuacji programu „Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu Książki – udzielono 13 dofinansowań, na kwotę 357 tys. zł; przeszkolono 1 210 osób; wkład własny beneficjentów wyniósł 88 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 64 tys. zł;
4. dofinansowanie zadań bieżących objętych mecenatem państwa w ramach programu „Kraszewski”. Komputery dla bibliotek” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu – udzielono 141 dofinansowań na kwotę 1 959 tys. zł, wkład własny beneficjentów wyniósł 86 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 47,5 tys. zł (45,8 tys. zł do 31 stycznia, 1,7 tys. zł po 31 stycznia);
5. kontynuacja i rozwój informatycznego systemu MAK+ w ramach programu Biblioteka+⁹ – wydatkowano 2 000 tys. zł na 162 instalacji demo MAK+, 190 instalacji płatnych, przeprowadzono 34 warsztatów (510 uczestników);
6. realizacja priorytetu „Promocja Czytelnictwa” – udzielono 121 dofinansowań, na kwotę 7 813 tys. zł (z FPK 7 813 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 5 834 tys. zł;
7. realizacja priorytetu „Literatura” – udzielono 162 dofinansowania, na kwotę 3 762 tys. zł (z FPK 3 762 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 2 012 tys. zł;
8. honoraria i zwroty kosztów podróży dla ekspertów oceniających wnioski w programie „Promocja literatury i czytelnictwa” – wydatkowano 37 tys. zł na 10 ekspertów, którzy ocenili 675 wniosków;
9. szkolenia dla bibliotekarzy „Projekt kulturalny. Jak go realizować?” – przeszkolono 78 osób w trakcie 8 szkoleń za 209 tys. zł; kwota zwrotu dotacji – 71 tys. zł;
10. dofinansowanie programu „Dyskusyjne Kluby Książki” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu – udzielono 18 dofinansowań na kwotę 1 306 tys. zł na 1 187 klubów, które obejmowały 11,3 tys. członków, zorganizowano 1 074 spotkania autorskie; wkład własny beneficjentów wyniósł 118 tys. zł.

⁸ Sfinansowane z dotacji podmiotowej Instytutu.

⁹ Sfinansowane z dotacji podmiotowej Instytutu.

W 2014 r. Instytutowi przyznano dotacje w łącznej wysokości 86 539 tys. zł na realizację programów/priorytetów i działań dotyczących upowszechniania i promocji czytelnictwa. Instytut udzielił beneficjentom dofinansowania w łącznej wysokości 66 337 tys. zł. Kwota wydatków poniesionych FPK wyniosła 11 729 tys. zł. Wkład własny beneficjentów wyniósł 8 171 tys. zł. Na powyższe kwoty składają się następujące zadania:

1. realizacja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” – udzielono 198 dofinansowań, na kwotę 52 784 tys. zł, wkład własny beneficjentów wyniósł 3 717 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 4 359,2 tys. zł (w tym 4 257,6 tys. zł do 31 stycznia, 101,6 tys. zł po 31 stycznia);
2. obsługa i promocja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”, na które wydatkowano 800 tys. zł;
3. dofinansowanie zadań bieżących objętych mecenatem państwa w ramach kontynuacji programu „Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu Książki – udzielono 15 dofinansowań, na kwotę 334 tys. zł; przeszkolono 1 294 osoby; wkład własny beneficjentów wyniósł 70 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 23 tys. zł;
4. kontynuacja i rozwój informatycznego systemu MAK+ w ramach programu Biblioteka+ – wydatkowano 2 000 tys. zł na 118 instalacji demo MAK+, 136 instalacji płatnych, przeprowadzono 34 warsztatów (510 uczestników);
5. realizacja priorytetu „Promocja Czytelnictwa” – udzielono 76 dofinansowań, na kwotę 7 897 tys. zł (z FPK 7 897 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 2 707 tys. zł;
6. realizacja priorytetu „Literatura” – udzielono 151 dofinansowań, na kwotę 3 363 tys. zł (z FPK 3 363 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 1 504 tys. zł;
7. realizacja priorytetu „Partnerstwo publiczno-społeczne” – udzielono 26 dofinansowań na kwotę 469 tys. zł (z FPK 469 tys. zł), wkład własny beneficjentów wyniósł 50 tys. zł;
8. działania promujące NPRCz podczas festiwali kulturalnych, współpraca z mediami – wydatkowano kwotę 147 tys. zł;
9. obsługa programu „Promocja literatury i czytelnictwa” – wydatkowano 40 tys. zł na 15 ekspertów, którzy ocenili 725 wniosków;
10. realizacja działań związanych z ewaluacją i przygotowaniem do działań przyszłorocznych w ramach NPRCz – wydatkowano 753 tys. zł;
11. szkolenia dla bibliotekarzy „Projekt kulturalny. Jak go realizować?” – przeszkolono 391 osób w trakcie 67 szkoleń za 580 tys. zł;
12. obsługa programu „Udostępnianie piśmiennictwa” – wydatkowano 55 tys. zł na cztery spotkania gremiów opiniujących program i posiedzenie zespołu sterującego;
13. zakup autorskich praw majątkowych lub licencji dla dzieł literatury polskiej w celu udostępnienia ich w Internecie w ramach programu „Udostępnianie piśmiennictwa” – zakupiono prawa do 3 utworów za kwotę 132 tys. zł;
14. dofinansowanie programu „Dyskusyjne Kluby Książki” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu – udzielono 18 dofinansowań na kwotę 1 490 tys. zł, na 1 295 klubów, które obejmowały 13,1 tys. członków, zorganizowano 943 spotkania autorskie; wkład własny beneficjentów wyniósł 123 tys. zł, kwota zwrotu dotacji – 5,5 tys. zł;
15. działalność szkoleniowo-promocyjna dotycząca programu „Dyskusyjne Kluby Książki” realizowanego w ramach NPRCz – przeszkolono 94 osoby w ramach 22 szkoleń za 200 tys. zł.

W 2015 r. Instytutowi przyznano dotacje w wysokości 40 877 tys. zł na działania dotyczące upowszechniania i promocji czytelnictwa¹⁰.

¹⁰ Są to następujące działania: realizacja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” – 29 944 tys. zł, zwrot dotacji w wysokości 9 tys. zł, obsługa i promocja programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” – 800 tys. zł, produkcja statuetek przeznaczonych dla instytucji, które zakończyły inwestycje realizowane w ramach programu wieloletniego „Kultura+” – 75 tys. zł, dofinansowanie zadań bieżących objętych mecenatem państwa w ramach kontynuacji programu „Biblioteka+. Szkolenia dla bibliotekarzy” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu Książki – 334 tys. zł, kontynuacja i rozwój informatycznego systemu MAK+ w ramach programu Biblioteka+ – 1 500 tys. zł, realizacja priorytetu „Promocja Czytelnictwa” – 500 tys. zł, realizacja priorytetu „Literatura” – 350 tys. zł, realizacja priorytetu „Partnerstwo publiczno-społeczne” – 100 tys. zł, działania promujące NPRCz – 2 975 tys. zł,

(dowód: akta kontroli str. 26-76, 101-155, 200-277, 299-366, 405-410, 602-604)

Kwota zwrotów dotacji wynosiła za lata 2012-2015 (30 czerwca): za 2012 r. – 721,3 tys. zł (w tym 524,3 tys. zł do 31 stycznia, 197 tys. po 31 stycznia), za 2013 r. – 1 949 tys. zł (w tym 947 tys. zł do 31 stycznia, 2 tys. zł po 31 stycznia), za 2014 r. – 4 393,1 tys. zł (do 31 stycznia 4 291,5 tys. zł, po 31 stycznia 101,6 tys. zł), w 2015 r. – 24,1 tys. zł. Odsetki wyniosły łącznie 175,3 tys. zł. Terminy zwrotów dotacji do MKiDN uzależnione były od zwrotów od beneficjentów programów.

Największe zwroty wystąpiły w programie wieloletnim „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”. Beneficjenci tego programu nie mieli obowiązku informowania operatora (Instytutu) o powodach niewykorzystania dotacji. Na podstawie analizowanej dokumentacji można wskazać, że głównymi przyczynami zwrotów środków dotacyjnych były oszczędności powstałe w wyniku przeprowadzonych postępowań przetargowych oraz niewykonanie planowanego zakresu robót w danym roku kalendarzowym.

(dowód: akta kontroli str. 405-410, 602-604, 655)

Instytut terminowo składał sprawozdania (informacje roczne) z wykorzystania dotacji celowych do MKiDN, w tym z realizacji zadań w ramach NPRCz.

(dowód: akta kontroli str. 26-76, 101-155, 200-277, 299-366, 405-410)

Dyrektor Instytutu Książki wskazał, że w ramach programów MKiDN oraz programów własnych Instytutu nie stwierdzono przypadków wykorzystania przez beneficjentów środków niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania ich nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

(dowód: akta kontroli str. 656-664)

W ramach kontroli przebadano próbę 40 wniosków o najwyższych kwocie dofinansowania. W priorytetu „Promocja czytelnictwa” wybrano 15 wniosków (nabór N1 w 2015 r., łączna kwota przyznanego dofinansowania dla wybranych wniosków – 1 647 tys. zł), nabór N1 w 2014 r. – 3 100 tys. zł, nabór N1 w 2013 r. – 3 100 zł¹¹. W priorytecie „Literatura” wybrano 10 wniosków (nabór N1 w 2015 r. – 200 tys. zł, nabór N2 w 2013 r. – 200 tys. zł)¹². W priorytecie „Partnerstwo publiczno-społeczne” wybrano 5 wniosków (nabór N1 w 2014 r. – 114,8 tys. zł)¹³. W Programie szkoleń dla bibliotekarzy wybrano 5 wniosków (2015 r.

obsługa programu „Promocja literatury i czytelnictwa” – 53 tys. zł, program „Księgarnie są bardzo ważne” – 500 tys. zł, ewaluacja programów skierowanych do bibliotek – 170 tys. zł, szkolenia dla bibliotekarzy „Projekt kulturalny. Jak go realizować?” – 500 tys. zł, obsługa programu „Udostępnianie piśmiennictwa” – 150 tys. zł, zakup autorskich praw majątkowych lub licencji dla dzieł literatury polskiej w celu udostępnienia ich w Internecie w ramach programu „Udostępnianie piśmiennictwa” – 850 tys. zł, program „Biblioteka Nowa” – 100 tys. zł, działalność szkoleniowa dla bibliotekarzy pt. „Przewodnicy po świecie książki dla dzieci/dorosłych – korepetycje literackie dla bibliotekarzy” – 126 tys. zł, konkurs „Pierwsza książka mojego dziecka” – 50 tys. zł, dofinansowanie programu „Dyskusyjne Kluby Książki” realizowanego w ramach zadań własnych Instytutu – 1 606 tys. zł (zwrot dotacji w wysokości – 15,1 tys. zł) działalność szkoleniowo-promocyjna dotycząca programu „Dyskusyjne Kluby Książki” realizowanego w ramach NPRCz – 194 tys. zł.

¹¹ Wnioski: N1 w 2015 r.: Fundacja Wisławy Szymborskiej „Konkurs o Nagrodę im. Wisławy Szymborskiej”, Fundacja im. Zbigniewa Herberta „Herbert 2015 – kampania społeczna Pan Cogito”, Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku „Europejski Poeta Wolności: etap przygotowawczy i organizacja Festiwalu”, Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie Festiwal Spotkania Literackie „Miasto Poezji”, Dom Literatury w Łodzi IX Festiwal Puls Literatury w Łodzi, N1 w 2014 r.: Fundacja „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom” „Pierwsza Książka Mojego Dziecka 2014 r.”, Fundacja im. Zbigniewa Herberta „Herbert 2014 – kampania społeczna Pan Cogito”, Towarzystwo Aktywnej Komunikacji we Wrocławiu Międzynarodowy Festiwal Opowiadania 2014-2016, TVN S.A. „Zaczytane wakacje” – społeczna kampania promocyjna, Miejska Biblioteka Publiczna w Sopocie Międzynarodowy Festiwal Literacki Sopot, N1 w 2013 r.: Fundacja „ABCXXI – Cała Polska Czyta Dzieciom” „Pierwsza Książka Mojego Dziecka”, Fundacja Tygodnika Powszechnego Organizacja Festiwalu Conrada 2013-2015, EMG Ewa Mańkowska-Grin II, III i IV edycja Festiwalu im. Brunona Schulza „Bruno Schulz Festiwal. Twierdza Literatury Wrocław”, Dom Literatury w Łodzi „Rok Tuwima 2013”, Fundacja im. Zbigniewa Herberta Międzynarodowa „Nagroda Literacka im. Zbigniewa Herberta”.

¹² Wnioski: N1 w 2015 r.: Fundacja „Terytoria Książki” Publikacja książki: Józef Czapski i Ludwik Hering. Listy, Fundacja Świętego Mikołaja Publikacja i promocja polskiego wydania „The Ecumenic Age” Erica Voegelina, czwartego tomu studium „Order and History”, Fundacja Świętego Mikołaja Publikacja i promocja tłumaczenia książki Waltera Burkerta „Griechische Religion der archaischen und klassischen Epoche”, Oficyna Gdańska sp. z o.o. Wydanie książki Karola Ogiera Dziennik podróży do Gdańska, ISBN: 978-83-64180-32-3, Wydawnictwo Czame sp. z o.o. Publikacja i promocja książki Gary’ego R. Bassa „Telegram konsula Blooda. Nixon, Kissinger i zapomniane ludobójstwo”, N2 w 2013 r.: Fundacja Culture Shock Zofia Brzeska-Guadier pisarka odnaleziona, Fundacja Nowej Kultury „Bęc Zmiana” Wydanie polskiej wersji książki „Mille Plateaux” G. Deleuze’a i F. Guattariego, Pracownia sp. z o.o. w Gdańsku Wydanie książki Klaus Manna „Punkt zwrotny” ISBN: 978-83-89945-80-8, Pracownia sp. z o.o. w Gdańsku Wydanie książki Kevina Moora „Wynalezienie artysty” ISBN: 978-83-89945-80-8, Książkowe Klimaty Publikacja książki Jana Balabana pt. „Zapytaj taty”.

¹³ Wnioski: Stowarzyszenie Antropologów Kultury „Etnosfera” „Biblio-feel”, Stowarzyszenie EIKON „Wariacje na temat...”, Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Radków „Giętki język, twórcza myśl-warsztaty dobre dla wszystkich”, Lubelskie Stowarzyszenie Fantastyki „Cytadela Syriusza” FANTASTYCZNE GRY I HISTORIE, Stowarzyszenie Działań Twórczych „PARABUCH” Książka jest dobra na wszystko – cykl spotkań z czytelnikami w Gminnej Bibliotece Publicznej w Zabiej Woli.

– 157,6 tys. zł)¹⁴. W programie „Dyskusyjne Kluby Książki” wybrano 5 wniosków (2012 r. – 533 tys. zł)¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 11-12, 428-453, 617-622)

Minister zaakceptował regulaminy priorytetów/programów. Regulaminy zostały ogłoszone na stronie internetowej MKiDN i Instytutu. Minister zaakceptował skład zespołu sterującego/oceniającego w priorytecie „Partnerstwo publiczno-społeczne”, „Literatura”, „Promocja czytelnictwa”, Programie szkoleń dla bibliotekarzy. Obowiązujący w 2012 r. regulamin programu „Dyskusyjne kluby Książki” nie wymagał powołania zespołu ekspertów do przeprowadzenia oceny merytorycznej. Ocenę formalną i merytoryczną przeprowadził pracownik Instytutu. Ocena merytoryczna z udziałem ekspertów przeprowadzana jest od 2014 r. Nabory ogłoszono zgodnie z regulaminami priorytetów/programów. Ocena formalna została przeprowadzona terminowo. W przypadku oceny merytorycznej w priorytetach „Partnerstwo publiczno-społeczne”, „Literatura”, „Promocja czytelnictwa” Dyrektor Instytutu podejmował decyzję o przedłużeniu czasu na przeprowadzenie oceny z uwagi na dużą ilość wniosków. Regulaminy (za wyjątkiem programu „Dyskusyjne Kluby Książki”) przewidywały możliwość uzupełnienia wniosku niespełniającego warunków formalnych oraz określały tryb odwoławczy, który przysługiwał beneficjentom, których wnioski otrzymały ocenę na poziomie nie niższym niż 50 punktów. Regulamin programu „Dyskusyjne Kluby Książki”, obowiązujący w 2012 r., nie zawierał postanowień dotyczących możliwości uzupełnienia wniosku niespełniającego warunków formalnych. Regulaminy programu, obowiązujące w 2014 r. i 2015 r., stanowiły, że wnioskodawcy mogą złożyć w trakcie naboru korekty i uzupełnienia do wniosku. Regulamin programu „Dyskusyjne Kluby Książki”, obowiązujący w 2012 r., nie zawierał postanowień dotyczących możliwości złożenia odwołania od wyników naboru. Zgodnie z Regulaminem decyzję o wysokości dofinansowania podejmował Dyrektor Instytutu w terminie jednego miesiąca od dnia zakończenia naboru i ogłaszał na stronie internetowej Instytutu – od tej decyzji nie przysługiwało odwołanie. Regulaminy Programu, obowiązujące w 2014 r. i 2015 r., stanowiły, że wnioskodawcy mogą złożyć odwołanie od wyników naboru.

W priorytetach „Promocja czytelnictwa” i „Literatura” w ocenie strategicznej wskazano kryterium mające na celu zapewnienie promocji czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży („Promocja czytelnictwa” – „Promowanie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży” – maksymalnie 10 punktów na 100 możliwych, „Literatura” – „Książka dla dzieci i młodzieży” – maksymalnie 10 punktów na 100 możliwych). Badane projekty w priorytecie „Promocja czytelnictwa” otrzymały średnio 8 punktów, a w priorytecie „Literatura” – 0 punktów za wyżej wskazane kryteria.

Beneficjentów wybrano zgodnie z regulaminami i zawarto z nimi umowy o dofinansowanie projektów. Instytut prawidłowo i terminowo rozliczył dofinansowanie na realizację projektów, które się zakończyły (16), wykorzystane przez beneficjentów. W trakcie realizacji pozostają 24 projekty (13 z nich realizowanych jest w trybie 3-letnim).

(dowód: akta kontroli str. 428-453, 617-622, 778-859)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że raporty rozliczeniowe z realizacji poszczególnych projektów w programie „Promocja literatury i czytelnictwa” nie są weryfikowane na podstawie dokumentacji źródłowej, ponieważ jedynym wymaganym i określonym w regulaminie, wytycznych i umowie dokumentem do rozliczenia zadania jest wypełniony raport rozliczeniowy. Zgodnie z umową instytucja zarządzająca ma prawo żądania kopii dokumentacji źródłowej, jeśli zachodzi taka potrzeba. Nie jest i nie będzie możliwe weryfikowanie raportów rozliczeniowych z dokumentacją źródłową, ponieważ wymagałoby to zatrudnienia kilkunastu specjalnie wykwalifikowanych pracowników etatowych do skontrolowania dokumentacji księgowej kilkuset beneficjentów rocznie.

¹⁴ Wnioski: Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu „Biblioteka publiczna – kierunek kreatywność”, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze „Nowocześni bibliotekarze w przestrzeni wirtualnej i rzeczywistej”, Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu „MAMY CIĘ – młodzi w bibliotece szkolenia w ramach Biblioteki pomysłów 2015”, Wojewódzka i Miejska Biblioteka w Bydgoszczy „Biblioteki nowych możliwości”.

¹⁵ Wnioski: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Biblioteka Śląska w Katowicach, Dolnośląska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu.

(dowód: akta kontroli str. 392-404)

W ramach zarządzanego przez Instytut programu „Udostępnianie czytelnictwa” sporządzono listę rankingową dzieł, zaakceptowaną przez MKiDN we wrześniu 2014 r., obejmującą 131 pozycji. W wyniku działań podejmowanych przez Instytut decyzję o odpłatnym przekazaniu majątkowych praw autorskich lub licencji podjęto w 2014 r. sześciu dysponentów, z czego z trojgiem podpisano umowy przenoszące autorskie prawa majątkowe w 2014 r.¹⁶ Z planowanych w 2014 r. 850 tys. zł wydatkowano 132 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 456-480)

Na podstawie badania próby 10 projektów¹⁷ stwierdzono, że w ramach tych projektów:

- a. przeprowadzono dwie kampanie telewizyjne w TVN 24, na które wydatkowano 900 tys. zł ze środków dotacji MKiDN;
- b. w 8 projektach wykorzystano Internet (Facebook, Youtube, serwis Xiegarnia.pl, stronę internetową beneficjenta); w tym celu wydatkowano 173,6 tys. zł ze środków dotacji MKiDN;
- c. nie realizowano kampanii promocyjnych w radiu lub za pośrednictwem telefonii komórkowej;
- d. w pięciu projektach kampanie były skierowane również do dzieci i młodzieży¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 454-456)

W zbadanych projektach w ramach Programu szkoleń dla bibliotekarzy zaplanowano, że przeszkoleni uzyskają następujące kompetencje w zakresie: nowatorskich metod promocji czytelnictwa, kreatywnego tworzenia materiałów wizualnych, twórczej pracy z bajką, jako literaturą terapeutyczną, plastycznych technik do pracy warsztatowej z czytelnikami (decoupage, filcowanie, wiklina papierowa), autoprezentacji, kompetencji coachingowych, narzędzi sieciowych w pracy bibliotekarzy, pracy z młodzieżą, wykorzystania fotografii w pracy z czytelnikiem i w promocji biblioteki, projektowania gier planszowych, organizacji ciekawych zajęć dla młodzieży, wykorzystania nowych technologii, nowych form promocji biblioteki, tworzenia prezentacji multimedialnych, książki elektronicznej oraz wykorzystania mediów społecznościowych w kreowaniu wizerunku biblioteki.

(dowód: akta kontroli str. 617-622)

Program MAK+ miał na celu ułatwienie czytelnikowi dostępu do książki poprzez przedstawienia na jednej stronie www informacji o dostępności książek pochodzących z możliwie największej liczby źródeł: bibliotek, księgarni, hurtowni, etc. Wskaźnikiem mierzącym efekty programu, ustalonym w NPRCz, była liczba bibliotek podłączonych do systemu.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2015 r. MAK+ był zainstalowany w 1 821 placówkach bibliotecznych (21% wszystkich bibliotek publicznych w Polsce). W latach 2012-2015 użytkownikami systemu MAK+ stały się 543 biblioteki główne i 724 filie. System MAK+ otrzymał jako jedyną rekomendację Krajowej Rady Bibliotecznej. Z systemu MAK+ korzysta 21% bibliotek w Polsce w ciągu 5 lat od uruchomienia pierwszego wdrożenia. Zbiory wszystkich skatalogowanych książek w systemie MAK+, udostępnione w sieci pod adresem szukamksiązki.pl przekroczyły 14 milionów egzemplarzy. W roku 2014 przeprowadzono

¹⁶ Do utworów literackich: „Rzecz wyobraźni” Kazimierza Wyki, „Życie na niby. Szkice z lat 1939-1945” Kazimierza Wyki, „Dziecko przez ptaka przyniesione” Andrzeja Kijowskiego.

¹⁷ Próba obejmowała następujące projekty, które uzyskały dofinansowanie w ramach porytetu „Promocja czytelnictwa”: TVN A. „Zaczytane wakacje” – społeczna kampania promocyjna (N1 w 2014 r.), Fundacja im. Zbigniewa Herberta „Herbert 2014 – kampania społeczna Pan Cogito” (N1 w 2014 r.), Solfilm sp. z o.o. „Młoda Polska Proza – cykl audycji internetowych przedstawiających młodych polskich prozaików” (N1 w 2014 r.), Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie „Krakowski Salon Poezji Anny Dymnej w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie w 2014 r.” (N1 w 2014 r.), TVN S.A. „Zaczytane wakacje” – społeczna kampania promocyjna (N1 w 2013 r.), Lubelskie Stowarzyszenie Fantastyki „Cytadela Syriusza” XV Festiwal Fantastyki Falkon 2014 r. (N1 w 2014 r.), Fundacja Tygodnika Powszechnego Edukacyjna akcja społeczna „Lekcje czytania w latach 2013-2015” (N1 w 2013 r.), Fundacja ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom Kampania społeczna „Cała Polska czyta dzieciom 2014” (N1 w 2014 r.), Krakowskie Biuro Festiwalowe „Kraków Miasto Literatury UNESCO” (N1 w 2014 r.), Fundacja „Kultura nie boli” Big Book Festiwal 2014 (N1 w 2014 r.).

¹⁸ Były to: TVN S.A. „Zaczytane wakacje” – społeczna kampania promocyjna, Fundacja im. Zbigniewa Herberta „Herbert 2014 – kampania społeczna Pan Cogito”, Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie „Krakowski Salon Poezji Anny Dymnej w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie w 2014”, Lubelskie Stowarzyszenie Fantastyki „Cytadela Syriusza” „XV Festiwal Fantastyki Falkon 2014 r.” i Fundacja Tygodnika Powszechnego „Edukacyjna akcja społeczna „Lekcje czytania w latach 2013-2015”.

ewaluację MAK+. Badani użytkownicy ocenili system MAK+ jako przydatny w ich codziennej pracy. Prawie 96% z nich uważało, że jest pomocny w codziennej pracy biblioteki, tyle samo postrzegało go, jako przyjaznego i łatwego w obsłudze.

Wszystkie kody źródłowe programu MAK+ są własnością Instytutu. Cena abonamentu została ustalona na minimalnym poziomie w oparciu o konsultacje z bibliotekarzami i wojewódzkimi bibliotekami publicznymi. Zaproponowane stawki były górnymi akceptowalnymi dla lokalnych samorządowców za system katalogowy. Jest to system niekomercyjny i został zrealizowany w oparciu o zasadę pomocniczości¹⁹.

W latach 2012-2015 wydatkowano na system MAK+ 8 401,6 tys. zł, w tym na wydatki inwestycyjne – 1 230,4 tys. zł, wynagrodzenia personelu MAK+ – 3 602 tys. zł, wynagrodzenia administratorów wojewódzkich MAK+ – 1 198 tys. zł, wynagrodzenia bezosobowe – 226 tys. zł, consulting IT – 287 tys. zł, usługi programistyczne i konwersji danych – 215 tys. zł, koszty podróży zespołu MAK+ i administratorów wojewódzkich – 578 tys. zł, koszty reklamy 46,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 623-623, 627-630, 637-654)

Według stanu na dzień 30 czerwca 2015 r. w programie wieloletnim „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek”²⁰:

- a. dofinansowanie otrzymało 227 projektów;
- b. zakończono i rozliczono 125 projektów;
- c. zakończono ale jeszcze nie rozliczono 48 projektów;
- d. w trakcie realizacji pozostają 54 projekty;
- e. kwota wydatków inwestycyjnych sfinansowanych z dotacji wyniosła 103 125 tys. zł;
- f. kwota wydatków bieżących, sfinansowanych z dotacji wyniosła 18 839 tys. zł;
- g. kwota finansowego wkładu własnego beneficjentów wyniosła 77 738 tys. zł;
- h. kwota rzeczowego wkładu własnego beneficjentów wyniosła 7 358 tys. zł;
- i. w 2011 r. działania promocyjne zostały sfinansowane z dotacji podmiotowej udzielonej Instytutowi i wyniosły 409 tys. zł; w latach 2012-2015 Instytut otrzymał dotacje celowe w łącznej wysokości 3 200 tys. zł na obsługę i promocję programu; ze środków tych sfinansowano m.in. następujące działania: ranking bibliotek zorganizowany wspólnie z dziennikiem „Rzeczpospolita”, konkurs architektoniczny na koncepcję modelowej biblioteki publicznej, opublikowano 24 ogłoszenia w gazetach, broszury informacyjne dla bibliotekarzy i materiały promocyjne, warsztaty szkoleniowe dla beneficjentów programu, uczestnictwo w Kongresie Regionów w Świdnicy, dokumentację fotograficzną efektów programu, produkcję filmu dokumentalnego „Biblioteki na plus”.

(dowód: akta kontroli str. 25-76, 101-155, 200-277, 299-366, 405-411, 527-597)

W 2014 r. na promocję NPRCz wydatkowano z dotacji celowych kwotę w wysokości 802,6 tys. zł, na którą składają się kwoty: 655,6 tys. zł (umowa nr 283/DF-I/2014 z dnia 25 listopada 2014 r.) oraz 147 tys. zł (umowa nr 126/DF-I/2014 z dnia 20 września 2014 r.).

Wydatki te zostały poniesione na następujące działania:

- a. Lubelskie Spotkania Literackie – Miasto Poezji w Lublinie (maj) – wydatki w wysokości 5 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), przeprowadzono warsztaty studyjne z poetami i krytykami „Blisko wiersza”; działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych;
- b. Festiwal Literatury dla Dzieci na Międzynarodowych Warszawskich Targach Książki (maj) – wydatki w wysokości 10 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), zrealizowano projekt „Studio dzieci” (nagrywanie rozmów z dziećmi o ich lekturach), wystawa prac Roberto Innocentiego oraz spotkanie z autorem; działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
- c. Festiwal Literatury dla Dzieci towarzyszący piątej edycji Targów Książki dla Dzieci i Młodzieży (maj-czerwiec) – wydatki w wysokości 5 tys. zł (całość z dotacji MKiDN),

¹⁹ Aplikacja mobilna powstała w 2012 na platformę iOS (1663 pobrania) a w 2013 na platformę Android (317 pobrań). Głównym celem wprowadzenia aplikacji mobilnej było uzyskanie przewagi konkurencyjnej nad innymi producentami oprogramowania dla bibliotek i stworzenia wśród młodych ludzi pozytywnego nowoczesnego wizerunku biblioteki publicznej.

²⁰ Dane w punktach a-h podane za lata 2011-2015.

- zrealizowano projekt „Studio dzieci” oraz zorganizowano piknik z okazji Dnia Dziecka; działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
- d. Biblioteka Instytutu Książki oraz Programu 3 Polskiego Radia na festiwalu Open'er (lipiec) – wydatki w wysokości 57 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), zorganizowano konkursy literackie animowane przez dziennikarzy Radia i pracowników Instytutu, zorganizowano 3 spotkania autorskie; działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych i młodzieży oraz osób nieczytających;
 - e. Biblioteka Instytutu Książki oraz Programu 3 Polskiego Radia na festiwalu T-Mobile Nowe Horyzonty (lipiec-sierpień) – wydatki 9 tys. zł (w tym z dotacji MKiDN: 8,6 tys. zł); zorganizowano bibliotekę festiwalową, zorganizowano 3 spotkania autorskie; działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych i młodzieży oraz osób nieczytających;
 - f. Festiwal Schulza i Nagroda Literacka Środkowej Europy Angelus – gra miejska „Kot Nadodrza” i wystawa o Stanisławie Vincenzie (październik) – 12,5 tys. zł (całość z dotacji MKiDN); działanie skierowane do aktywnie czytających i osób nieczytających;
 - g. Festiwal Conrada w Krakowie (październik) – wydatki w wysokości 15 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), zorganizowanie gry miejskiej „Tajny Agent” oraz realizacja pracy konkursowej na instalację literacką na Rynku Głównym; działanie skierowane do aktywnie czytających oraz osób nieczytających;
 - h. Międzynarodowy Festiwal Opowiadania (wrzesień-październik) – wydatki w wysokości 10 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), zorganizowano pokazy premierowe dwóch filmów wyreżyserowanych przez S. Mrożka oraz panel o twórczości S. Mrożka; działanie skierowane do aktywnie czytających i osób nieczytających;
 - i. Festiwal ARSCAMERALIS (listopad) – wydatki w wysokości 13 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), zorganizowano dyskusję, słuchowisko muzyczne i koncert wokół twórczości M. Białoszewskiego, zorganizowanie multidyscyplinarnego wydarzenia poetyckiego oraz panelu dyskusyjnego, filmu dokumentalnego i koncertu wokół twórczości Williama S. Burroughs'a; działanie skierowane do aktywnie czytających i osób nieczytających;
 - j. Puls Literatury (listopad-grudzień) – wydatki w wysokości 11 tys. zł (całość ze środków dotacji), zorganizowanie happeningu „Puls literatury w pociągu” oraz wystawy „Wyklejanki Szymborskiej” oraz spotkania „Między poezją a kolażem”; działanie skierowane do aktywnie czytających i osób nieczytających;
 - k. wyprodukowanie przez Instytut wspólnie z TVN 24 10 odcinków programu „Xięgarnia”:
 - cotygodniowa cykliczna audycja o książkach i literaturze o czasie trwania do 22 minut każdy wraz ze zwiastunami każdego odcinka audycji;
 - wydatki Instytutu w wysokości 197 tys. zł (całość z dotacji MKiDN);
 - działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
 - l. zlecenie firmie Jag-Film wyprodukowanie 5 odcinków audycji „Spis treści”:
 - rozmowy z autorami książek popularnych oraz rekomendacje książek (dla dzieci, reportaży, prozy), czas całkowity każdego odcinka – 14 min;
 - odcinki wyemitowano na antenie Polsat News i Polsat News+ w wersji 14 minutowej, oraz w wersji 1,5 minutowej w paśmie sobotniego poranka wspólnego dla anten Polsat, Polsat News, Polsat News+ oraz Polsat 2 w styczniu 2015 r.;
 - wydatki Instytutu w wysokości 100 tys. zł (całość ze środków dotacji);
 - działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
 - m. przygotowanie wspólnie z Telewizją Polską cyklu 15 audycji:
 - 3 odcinki audycji „Książki pod choinkę” oraz 12 odcinków „Książki na zimę”; każdy z odcinków miał trwać 2,30 min;
 - audycje wyemitowano od 21 grudnia 2014 r. do 31 stycznia 2015 r.;
 - wydatki Instytutu w wysokości 100 tys. zł (całość ze środków dotacji);
 - działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
 - n. we współpracy z Programem 1 Polskiego Radia Instytut wyprodukował cykle audycji o książkach:
 - „Książka pod choinkę” (46 odcinków), emitowanych od 1 do 23 grudnia 2014 r.,
 - „Książka na karnawał” (66 odcinków) emitowanych od 27 grudnia 2014 r. do 31 stycznia 2015 r.,
 - „Książka dla dzieci” (56 odcinków), emitowanych od 1 grudnia 2014 r. do 31 stycznia 2015 r.,

- „Poezja” (51 odcinków), emitowanych od 1 grudnia 2014 r. do 31 stycznia 2015 r.;
- wydatki w wysokości 60 tys. zł (całość ze środków dotacji z MKiDN 60 tys. zł);
- o. Instytut we współpracy z Programem 3 Polskiego Radia wyprodukował cykl audycji:
 - „Książki na święta” (8 odcinków emitowanych od 27 listopada do 22 grudnia, czas trwania każdego odcinka około 4-5 min.);
 - wydatki w wysokości 48,8 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN);
- p. Instytut był również partnerem audycji „Trójkowy Znak Jakości”; w dniach 5, 12 i 19 grudnia 2014 r. wyemitowano wskazania do audycji „Trójkowy Znak Jakości”; na ten cel poniesiono wydatki w wysokości 11 tys. zł (całość ze środków dotacji);
- q. publikacje prasowe w Gazecie Wyborczej, Dzienniku Gazecie Prawnej i Polityce (łącznie 98,8 tys. zł, całość ze środków dotacji 98,8 tys. zł);
- r. zlecenie produkcji 900 sztuk koszulek z logo NPRCz – wydatki w wysokości 46,8 tys. zł, w tym ze środków dotacji MKiDN 39,8 tys. zł.

W 2015 r. (30 czerwca) na promocję NPRCz wydatkowano 504 tys. zł, na podstawie umowy nr 142/DF-I/2015 z dnia 20 kwietnia 2015 r. dotyczącej udzielenia dotacji celowej na wydatki bieżące ze środków finansowych MKiDN pochodzących z budżetu państwa. Sfinansowano następujące działania:

- a. organizacja warsztatów poetyckich „Blisko wiersza” na festiwalu Lublin. Miasto Poezji (maj); wydatki w wysokości 15 tys. zł (całość z dotacji MKiDN); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych;
- b. realizacja projektu „Dzieci” (wystawa na rynku we Wrocławiu prezentująca prace 13 najwybitniejszych polskich ilustratorów książkowych, „Literacki Ostry Dyżur”, gala towarzysząca rozdaniu nagród za Najlepszą Polską Książkę Roku 2014, działania towarzyszące jubileuszowi Józefa Wilkonia) na targach książki w Warszawie i na Wrocławskich Targach Książki dla Dzieci i Młodzieży; wydatki w wysokości 40 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
- c. organizacja spotkań literackich w trakcie Festiwalu Malta (czerwiec); wydatki w wysokości 129 zł (całość ze środków dotacji); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży oraz osób nieczytających;
- d. organizacja przez Instytut, wspólnie z Centrum Edukacji Obywatelskiej, Gazetą Wyborczą i Magazynem „Książki”, Fundacją „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom” oraz Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego pierwszej ogólnopolskiej Nocy Bibliotek; wydatki w wysokości 24,6 tys. zł (całość ze środków dotacji); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
- e. Instytut wspólnie z TVN 24 wyprodukował 23 odcinków programu „Xiegarnia”; wydatki w wysokości 198 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
- f. zlecenie firmie Jag-Film produkcji 30 odcinków audycji „Spis treści” (14 min. każdy); do końca czerwca wyemitowano 8 odcinków; wydatki w wysokości 200 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży;
- g. współpraca Instytutu z TVP 2 w przygotowaniu cyklu 45 audycji „Książki na ...”; wydatki w wysokości 18 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN); działanie skierowane do aktywnie czytających dorosłych, dzieci i młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 481-514, 627-630)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że na działania podejmowane w ramach promocji NPRCz nie pozyskano sponsorów. Były podejmowane próby zainteresowania tą tematyką środowiska biznesowego, w każdym jednak przypadku przeszkodą były: całkowity brak zainteresowania takim sponsoringiem w zakresie strategii marketingowej firm oraz duża nieufność dla finansowego wspierania instytucji państwowych. Wiele zadań i projektów realizowanych było we współpracy z innymi podmiotami, na zasadach współorganizacji, co pozwalało na obniżenie kosztów ich realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 656-664)

W 2014 r. na realizację programu szkoleń dla bibliotekarzy „Projekt kulturalny – jak go realizować” (Edukacja kulturalna bibliotekarzy) wydatkowano kwotę w wysokości 580 tys. zł, w tym 500 tys. zł z dotacji celowej. Przeprowadzono 67 szkoleń i przeszkolono 391 osób.

W 2015 r. przyznano na program dotację w wysokości 500 tys. zł, z czego wydatkowano 43,6 tys. zł (30 czerwca 2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 200-277, 299-366, 405-410)

Zadanie „Biblioteka Nowa”, polega na przeprowadzeniu cyklu seminariów. Jego celem jest skonfrontowanie dotychczasowych polskich działań na rzecz bibliotek publicznych z praktyką innych krajów (Niemcy, Dania, Wielka Brytania). W 2014 r. wydatkowano środki na prace przygotowawcze seminariów w 2015 r. kwotę w wysokości 7 tys. zł²¹. W 2015 r. przyznano dotację celową w wysokości 100 tys. zł, z czego wydatkowano 50,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 299-366, 405-410, 418-419, 497-514)

Program „Księgarnie są bardzo ważne” będzie realizowany po raz pierwszy w 2015 r. i ma na celu wypracowanie koncepcji i metody długofalowego działania państwa na rzecz wspierania księgarń. Na realizację programu przyznano dotację celową w wysokości 500 tys. zł na podstawie umowy nr 192/DF-I/2015 z dnia 15 maja 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 405-410, 418-419)

Do badania w ramach kontroli wybrano 5 umów zawartych w ramach działań związanych z promocją NPRCz, zawartych z wyłączeniem przepisów o zamówieniach publicznych, tj.:

- a. umowę koprodukcyjną z dnia 13 listopada 2014 r. zawartą pomiędzy Instytutem a TVN 24, której przedmiotem było wspólne przedsięwzięcie polegające na produkcji 10 odcinków audycji telewizyjnej pt.: „Xięgarnia” wraz ze zwiastunami każdego odcinka; wydatki Instytutu wyniosły wysokości 197 tys. zł (całość z dotacji MKiDN), co stanowiło 70% wartości zadania; TVN 24 wniósł wkład rzeczowy i finansowy o wartości 86 tys. zł (30% wartości zadania);
- b. umowę z dnia 1 grudnia 2014 r. zawartą pomiędzy Instytutem a Jag-Film w celu zorganizowania przez Jag-Film procesu produkcyjnego, w efekcie którego powstał program telewizyjny „Spis treści” przeznaczony do emisji na antenach Telewizji Polsat S.A. lub innego nadawcy ogólnopolskiego; wydatki Instytutu wyniosły 100 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN);
- c. umowę koprodukcyjną (bez daty), zawartą pomiędzy Instytutem a Telewizją Polską S.A. w celu przygotowania przygotowanie cyklu 15 audycji (3 odcinki audycji „Książki pod choinkę” oraz 12 odcinków „Książki na zimę”); wydatki Instytutu wyniosły 100 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN), co stanowiło 71,7% budżetu produkcji audycji; wartość wkładu rzeczowego Telewizji Polskiej S.A. wyniosła 39,4 tys. zł (28,3% budżetu produkcji audycji);
- d. umowę z dnia 25 listopada 2014 r. zawartą pomiędzy Instytutem a Programem 1 Polskiego Radia, której przedmiotem była produkcja cyklu audycji o książkach („Książka pod choinkę”, „Książka na karnawał”, „Książka dla dzieci”, „Poezja”); Instytut poniósł wydatki w wysokości 60 tys. zł (całość ze środków dotacji MKiDN);
- e. umowę z dnia 25 listopada 2014 r., zawartą pomiędzy Instytutem a Programem 3 Polskiego Radia w celu wyprodukowania cyklu audycji „Książki na święta”; Instytut poniósł wydatki w wysokości 48,8 tys. zł (całość ze środków dotacji).

Wydatki sfinansowane z dotacji celowych zaewidencjonowano w księgach rachunkowych Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 497-514, 627-630)

W ramach kontroli zbadano postępowanie przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego na dostawę, montaż, konfigurację i uruchomienia nowego węzła systemu MAK+ dla Instytutu Książki w Krakowie. Postępowanie zostało przeprowadzone zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych. W wyniku przeprowadzonego postępowania zawarto umowę w dniu 11 listopada 2014 r. Wartość przedmiotu umowy wyniosła 1 198 tys. zł. Z dotacji celowej MKiDN sfinansowano wydatki w wysokości 974 tys. zł. Wydatek sfinansowany z dotacji celowej zaewidencjonowano w księgach rachunkowych Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 631-636)

²¹ Środki z dotacji celowej przyznanej na podstawie umowy nr 283/DF-I/2014 r. z dnia 25 listopada 2014 r.

Ustalono
nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

NIK zwraca uwagę na przyjęty sposób weryfikowania przez Instytut raportów rozliczeniowych z realizacji poszczególnych projektów w programie „Promocja literatury i czytelnictwa” bez wykorzystania dokumentacji źródłowej, potwierdzającej poszczególne wydatki. Zdaniem NIK może to utrudniać rzetelną weryfikację prawidłowości wykorzystania środków publicznych przez poszczególnych beneficjentów.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Instytutu w zakresie oceny wniosków, wyboru beneficjentów, wykorzystania oraz rozliczenia dofinansowania w ramach realizowanych programów. Instytut prawidłowo wykorzystał i rozliczył dotacje celowe udzielone przez Ministra na realizację zadań związanych z promocją czytelnictwa, w tym w ramach NPRCz. Instytut prawidłowo dokonywał oceny wniosków o dofinansowanie, wyboru beneficjentów oraz rozliczenia dofinansowania udzielonego beneficjentom priorytetów programu „Promocja literatury i czytelnictwa” oraz programów własnych Instytutu. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania podejmowane na rzecz promocji NPRCz, które były skierowane zarówno do osób czytających jak i nieczytających, w tym dzieci i młodzieży.

3. Efekty realizacji programów oraz dotacji w zakresie upowszechniania i rozwoju czytelnictwa

Opis stanu
faktycznego

W program „Dyskusyjne Kluby Książki” ustalono następujące wskaźniki:

- a. w 2012 r.: liczba Dyskusyjnych Klubów Książki (plan – 999, wykonanie – 1 077), wskaźnik został osiągnięty;
- b. w 2013 r.: liczba Dyskusyjnych Klubów Książki (plan – 1 133, wykonanie – 1 187), wskaźnik został osiągnięty;
- c. w 2014 r.: liczba Dyskusyjnych Klubów Książki (plan – 1 250, wykonanie – 1 295), liczba spotkań autorskich w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki (plan – 807, wykonanie – 923), liczba uczestników (odbiorców) wydarzeń (plan – 121 291, wykonanie – 131 622), liczba inicjatyw podejmowanych w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki, zgodnych z celami programu (plan – 152, wykonanie – 226), liczba zakupionych książek (plan – 20 190, wykonanie – 22 671); wskaźniki zostały osiągnięte.

(dowód: akta kontroli str. 405-410, 656-664, 724-753)

W Programie szkoleń dla bibliotekarzy ustalono następujące wskaźniki:

- a. w 2012 r.: liczba uczestników szkoleń (plan – 599, wykonanie – 599), wskaźnik został osiągnięty;
- b. w 2013 r.: liczba uczestników szkoleń (plan – 1 177, wykonanie – 1 210), liczba przeprowadzonych szkoleń (plan – 87, wykonanie – 88), liczba trenerów zaangażowanych w szkolenia (plan – 80, wykonanie – 79)²², liczba godzin zrealizowanych szkoleń (plan – 992, wykonanie – 1 002), wskaźniki zostały osiągnięte;
- c. w 2014 r.: liczba uczestników szkoleń (plan – 1 294, wykonanie – 1 294), liczba przeprowadzonych szkoleń (plan – 71, wykonanie – 71), liczba godzin zrealizowanych szkoleń (plan – 746, wykonanie – 748), wskaźniki zostały osiągnięte.

(dowód: akta kontroli str. 656-753)

W systemie MAK+ założono liczbę wdrożeń systemu: w 2012 r. – 300, wykonano – 292, w 2013 r. – 300, wykonano – 352, w 2014 r. – 200, wykonano – 254, w 2015 r. – 200, wykonano – 120 (stan na 28 września 2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 656-664)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że w przypadku zakupu praw autorskich do utworów literackich rok 2014 należy traktować jako rok pilotażowy. Przyjęto założenie maksymalnego wykorzystania przeznaczonych na ten cel środków budżetowych. Liczba wytypowanych

²² Na etapie planowania wykonawca zaproponował dwóch prowadzących szkolenie, w trakcie realizacji okazało się, że wystarczy jeden.

dziel i wysłanych propozycji²³ z wyceną opartą o algorytm przekraczała środki przeznaczone na zakupy przyjęto, bowiem założenie, że tylko część właścicieli zgodzi się na sprzedaż praw. Program okazał się nowatorski, spotkał się z pewną nieufnością i napotkał zaskakująco nikły odbiór. Instytut otrzymuje sygnały, że w roku bieżącym wzrasta zainteresowanie nim wśród właścicieli praw autorskich.

(dowód: akta kontroli str. 656-664, 754-761)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że nie założono wartości planowanych wskaźników, które powinny zostać osiągnięte w wyniku realizacji priorytetów w programie „Promocja literatury i czytelnictwa”. Nie było takiego wymogu ze strony MKiDN. Nie ustalono wskaźników na 2015 r. z tego samego powodu.

(dowód: akta kontroli str. 392-404)

Na podstawie wybranej do kontroli próby projektów, opisanej w punkcie III.2 wystąpienia pokontrolnego stwierdzono, że w priorytetach „Promocja czytelnictwa”, „Literatura”, „Partnerstwo publiczno-społeczne”, Programie szkoleń dla bibliotekarzy i programie „Dyskusyjne Kluby Książki” ustalono wskaźniki dla poszczególnych zadań. Wykaz wskaźników przewidywanych rezultatów realizacji zadania stanowił załącznik nr 1 do wniosku o dofinansowanie zadania. W priorytecie „Promocja czytelnictwa” określono dwa wskaźniki, tj. liczbę wydarzeń (sztuki) i liczbę uczestników (odbiorców) wydarzeń (osoby). W priorytecie „Literatura” ustalono dwa wskaźniki, tj. nakład publikacji (w egzemplarzach) i objętość 1 egzemplarza publikacji (arkusz wydawniczy). W priorytecie „Partnerstwo publiczno-społeczne” określono trzy wskaźniki, tj. liczba wydarzeń, liczba uczestników (odbiorców) wydarzeń i liczba wolontariuszy. W Programie szkoleń dla bibliotekarzy ustalono trzy wskaźniki, tj. liczba uczestników szkoleń, liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba godzin dydaktycznych zrealizowanych warsztatów. W programie „Dyskusyjne Kluby Książki” określono jeden wskaźnik, tj. planowana liczba Dyskusyjnych Klubów Książki w województwie w 2012 r. Wskaźniki określone w priorytecie „Promocja czytelnictwa”, programie „Dyskusyjne Kluby Książki” były związane z badaniem przez beneficjentów wzrostu liczby uczestników lub czytelników uczestniczących w projekcie.

(dowód: akta kontroli str. 392-404, 428-453, 617-622)

W 2 projektach w priorytecie „Partnerstwo publiczno-społeczne” (nr 09449/14 i 09402/14) nie zrealizowano wszystkich wskaźników (wskaźnik 2: liczba uczestników (odbiorców) wydarzeń). Instytut zaakceptował raporty rozliczeniowe złożone przez beneficjentów.

(dowód: akta kontroli str. 428-432)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że wykaz wskaźników przewidywanych rezultatów realizacji zadania jest prognozą i może różnić się od wykonania. W przypadku zmniejszenia liczby uczestników, jeśli nie ma wyjaśnienia tej kwestii w raporcie rozliczeniowym, Instytut prosi o dodatkowe wyjaśnienia.

(dowód: akta kontroli str. 392-404)

W ramach priorytetu „Promocja czytelnictwa” w latach 2012-2015 zrealizowano: 110 kampanii społecznych, edukacyjnych i promocyjnych, 197 festiwali literackich, wydarzeń literackich i promocji nowości wydawniczych, 8 cyklicznych audycji telewizyjnych, 8 cyklicznych audycji radiowych i internetowych.

W ramach priorytetu „Literatura” w latach 2012-2015 zrealizowano 651 publikacji niedostępnych na rynku księgarskim utworów literatury polskiej i literatury zagranicznej w tłumaczeniu na język polski w formie książki drukowanej, e-booków, audiobooków, książki dla niewidomych i słabowidzących.

W ramach priorytetu „Partnerstwo publiczno-społeczne” w latach 2014-2015 miało miejsce 860 wydarzeń, których odbiorcami było 55,2 tys. osób, utworzono 54 partnerstwa publiczno-społeczne.

W wyniku realizacji programu „Dyskusyjne Kluby Książki” w latach 2012-2015 (30 czerwca) utworzono 401 klubów, stała liczba członków wynosiła 12,8 tys. osób, zorganizowano 3,6 tys. spotkań autorskich, zakupiono 73 tys. książek.

²³ Oferty na zakup praw lub licencji złożono do 68 tytułów książek.

(dowód: akta kontroli str. 392-404)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że każdy program jest objęty badaniem, opartym o raporty składane przez beneficjentów. W programach, w których beneficjenci nie składają raportów zostały przeprowadzone badania ewaluacyjne (program „Dyskusyjne Kluby Książki”, „Szkolenia dla bibliotekarzy 2014”, „Edukacja kulturalna dla bibliotekarzy 2014”, „Edukacja kulturalna dla bibliotekarzy 2015”, MAK+). Wyniki badań są wykorzystywane do udoskonalania prowadzonych programów.

Dyrektor Instytutu Książki wskazał ponadto, że priorytety „Promocja czytelnictwa” i „Literatura” są częścią programów MKiDN, który zlecił Instytutowi ich obsługę w zakresie całej procedury przyznawania i rozliczania dotacji. MKiDN nie zleciło Instytutowi ewaluacji tych priorytetów, nie przekazało również na ten cel żadnych środków finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 392-404, 771-773)

Realizacja wskaźników programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek” według stanu na 30 czerwca 2015 r. przedstawiała się następująco: liczba projektów objętych programem – 228 (planowana razem wartość minimalna 2011-2015 – 309, wykonanie – 73,8%)²⁴, liczba beneficjentów – gmin 212 (planowana razem wartość minimalna 2011-2015 – 309, wykonanie – 68,6%)²⁵, udział podmiotów objętych programem – 8,84% (planowana razem wartość minimalna 2011-2015 – 12,91%), liczba bibliotek przystosowanych dla osób poruszających się na wózkach – 242 (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 73, wykonanie – 331%), liczba bibliotek, które nie są przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich – 3 (planowana razem wartość minimalna 2011-2015 – 3244), liczba bibliotek, którym program umożliwi przystosowanie do osób poruszających się na wózkach inwalidzkich – 182 (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 108, wykonanie – 168%), odsetek bibliotek, wśród bibliotek objętych programem, które zostaną przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich – 96,3% (planowana razem wartość minimalna 2011-2015 – 31%), liczba osób korzystających z bibliotek objętych programem – 928 tys. osób (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 171,5 tys. osób, wykonanie – 541%), wzrost liczby osób korzystających z bibliotek objętych programem – 151,3 tys. osób (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 3,4 tys. osób, wykonanie – 4 413%), wzrost procentowy liczby osób korzystających z bibliotek objętych programem – 16,31% (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 2%), liczba osób korzystających z bibliotek po realizacji programu – 1 079,3 tys. osób (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 174,9 tys. osób, wykonanie – 617%), liczba dzieci i młodzieży korzystających z bibliotek po realizacji programu – 593,5 tys. (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 52,5 tys., wykonanie – 1 131%), liczba nowych, zmodernizowanych, wyremontowanych i wyposażonych obiektów objętych programem – 245 (planowana razem wartość optymalna 2011-2015 – 206, wykonanie – 118,9%).

(dowód: akta kontroli str. 615-616)

Dyrektor Instytutu Książki wyjaśnił, że najważniejszym wskaźnikiem realizacji celu strategicznego priorytetu „Biblioteka +. Infrastruktura Bibliotek” jest „liczba nowych zmodernizowanych, wyremontowanych i wyposażonych obiektów” – planowana wartość optymalna tego wskaźnika została zrealizowana w 118,9%. Kolejnymi pod względem realizacji celu strategicznego wskaźnikami są wskaźniki ujęte w pozycjach od 1.4 do 1.12 zestawienia wskaźników – we wszystkich przypadkach planowane wartości zostały zrealizowane w stopniu wyższym niż założono w wariantcie optymalnym. Wskaźniki „liczba projektów objętych programem”, „liczba beneficjentów – gmin” i „udział podmiotów objętych programem” nie są wskaźnikami realizacji celu strategicznego priorytetu, mają jedynie charakter informacyjny o liczbie bibliotek i gmin biorących udział w priorytecie. Wskaźniki „liczba projektów objętych programem” i „liczba beneficjentów – gmin” są tożsame, bowiem w jednej gminie jest tylko jedna publiczna biblioteka gminna, więc wartości obu wskaźników są zawsze takie same. Wynika to z przyjętej w uchwale rządowej zasady, że jeden uprawniony, czyli jedna publiczna biblioteka gminna z każdej gminy może złożyć w jednym

²⁴ Jeden projekt oznacza jeden złożony, poprawny wniosek. W wartości wskaźnika nie uwzględniono projektów anulowanych.

²⁵ Jeden beneficjent oznacza jedną bibliotekę (jeśli jedna biblioteka złożyła trzy wnioski, w tej pozycji zostaje wpisana wartość 1).

naborze jeden wniosek na realizację zadania obejmującego jeden lub więcej obiektów własnych (np. bibliotekę główną i filie). Ponieważ ten sam uprawniony może również składać wnioski w każdym naborze na inny obiekt własny, to liczba obiektów objętych zadaniem będzie zawsze większa od liczby uprawnionych. Dlatego wartość tych trzech wskaźników nie ma istotnego znaczenia z punktu widzenia realizacji celu strategicznego priorytetu.

(dowód: akta kontroli str. 771-773)

W ramach niniejszej kontroli zwrócono się do 60 beneficjentów programu wieloletniego „Kultura+” priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek”²⁶ z prośbą o informację na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁷. Informacji nie przekazał jeden beneficjent. Na podstawie informacji przekazanych z 59 bibliotek stwierdzono, że realizacja projektów, polegających na budowie, remoncie, rozbudowie, przebudowie i wyposażeniu budynków biblioteki spowodowała wzrost liczby czytelników i wypożyczeń.

(dowód: akta kontroli str. 598-601, 774-777)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na brak wartości wskaźników w programie „Promocja czytelnictwa i literatury”. Zdaniem NIK określenie wartości wskaźników, mogłoby wpłynąć korzystnie na ocenę stopnia skuteczności programu.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Instytutu w zakresie osiągnięcia wskaźników mierzących efekty realizacji programów dotyczących upowszechniania, promocji i rozwoju czytelnictwa. Podejmowane działania przyczyniały się do realizacji celów priorytetów „Promocja czytelnictwa”, „Literatura”, „Partnerstwo publiczno-społeczne”, Programu szkoleń dla bibliotekarzy, programu „Zakup praw do utworów literackich”, programu „Dyskusyjne Kluby Książki” oraz programu MAK+. Modernizacja infrastruktury bibliotek przyczyniła się do wzrostu liczby czytelników i wypożyczeń.

W ocenie NIK nieustalenie wartości wskaźników umożliwiających w programie „Promocja literatury i czytelnictwa” umożliwiających zmierzenie celów realizowanych priorytetów i programów mogło utrudniać ocenę stopnia skuteczności poszczególnych działań. Ustalono natomiast wskaźniki dla poszczególnych projektów, odpowiadające celom realizowanych programów i priorytetów.

²⁶ Pisma w sprawie zasięgnięcia informacji skierowano do 30 bibliotek, które w ramach programu wyremontowały budynki oraz 30 bibliotek, które w ramach programu wybudowały nowe obiekty na cele biblioteczne.

²⁷ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, odstępuje od sformułowania wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia 02 października 2015 r.

Kontroler
Marta Pankowska
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie
z up
Marcin Kopec
Wicedyrektor

